

Roli i medias dhe shoqërisë civile në luftën kundër korrupsionit

Subian Dalani

Hyrje

Korrupsioni është një problem i gjerë që prek shumë aspekte të shoqërisë dhe shkakton pasoja të rënda për zhvillimin ekonomik, drejtësinë, dhe integritetin e institucioneve. Sipas Indeksit të Perceptimit të Korrupsionit 2022 të Transparency International, korrupsioni vazhdon të jetë një çështje shqetësuese për vendin tonë. Shqipëria renditet në vendin e 101-të nga 180 vende.¹

Besimi që kanë qytetarët tek roli i organizatave të shoqërisë civile në përpjekjet kundër korrupsionit përbën një tregues të fuqisë së tyre. Sipas sondazhit më të fundit “Besimi në Qeverisje 2020” të IDM, 45% e publikut shqiptar e percepton shoqërinë civile si një mekanizëm efektiv që e mban qeverinë llogaridhënëse. Krahasuar me aktorët e tjerë, shoqëria civile vazhdon të mbetet si nga aktorët me besueshmëri më të lartë. Besimi publik te OSHC është rritur nga 38% në vitin 2015, në 57% në vitet 2017-2018 dhe me një rënie të lehtë 53% në vitin 2020.

Tashmë ekziston një mirëkuptim i përgjithshëm që organizatat e shoqërisë civile luajnë një rol të rëndësishëm në luftën kundër korrupsionit, si edhe për monitorimin e presionin e tyre ndaj autoriteteve publike, po ashtu edhe për ndërgjegjësimin e publikut në krahun tjetër.

Të dhënat dëshmojnë se korrupsioni nuk është më endemik, pra i vendosur në një gjeografi të caktuar ndaj dhe luftimi i tij nuk mund të jetë më monopol i shtetit, apo i organizatave ndërqeveritare. Lufta kundër korrupsionit ka nevojë për përpjekje të koordinuara dhe të harmonizuara që duhet të vijnë nga të gjithë aktorët shoqërorë, të cilët

¹ Transparency International, Corruption Perception Index 2022,
<https://www.transparency.org/en/cpi/2022>

përfshijnë familjen, sistemin arsimor, akademinë, median, sektorin publik dhe atë qytetar të shoqërisë civile të përbëra nga organizata të shoqërisë civile, think tank, shoqata biznesi, politikë. partitë, komunitetet e angazhuara, grupet joformale etj.

Ky artikull synon të trajtojë rolin e medias dhe shoqërisë civile në luftën kundër korrupsionit në Shqipëri si dhe sfidat që ato hasin. Ai synon të argumentojë për një shoqëri civile aktive dhe pjesëmarrëse që është në gjendje të mbajë institucionet publike përgjegjëse, të propozojë zgjidhje politikash nëpërmjet angazhimit efektiv dhe aktiv.

Konteksti aktual: Përfshirja e medias dhe shoqërisë civile në përpjekjet anti-korrupsion

Korrupsion nënkupton shpërdorimin ose abuzimin e pushtetit të besuar ose të funksionit publik për përfitim personal.² Trajtimi i korrupsionit kërkon një qasje mbarëshoqërore, në të cilën media dhe shoqëria civile duhet të kenë domosdoshmërisht rolin e tyre.. Lufta kundër korrupsionit nuk duhet perceptuar si kompetencë ekskluzive e pushtetit ekzekutiv por kjo përpjekje duhet ndarë me aktorët e tjerë të shoqërisë për shkak se kërkon një perspektivë dhe përfshirje më të gjerë publike.

Organizatat e shoqërisë civile (OShC) kanë një rol të rëndësishëm për të luajtur në luftën kundër korrupsionit dhe për të ndikuar si tek autoritetet publike ashtu edhe tek publiku i gjerë. Shoqëria civile vepron si grupime të ndryshme aktorësh ose komunitetesh, të regjistruara zyrtarisht ose jo, që përfaqësojnë një shumëllojshmëri rolesh dhe angazhimesh në jetën publike për mbrojtjen dhe promovimin e vlerave dhe qëllimeve të përbashkëta. Ndërsa, media përcjell në shoqëri ndjeshmëritë dhe problemet shoqërore.

Veprimtaria e shoqërisë civile ndikohet nga mjedisi i qeverisjes, transparenca e proceseve ligjbërëse, parashikueshmëria e zbatimit të legjislacionit, si dhe kapacitetet dhe paanshmëria e administratës publike. Por, roli i saj mund të përmirësohet ndjeshëm

² Konventa e Kombeve të Bashkuara kundër Korrupsionit

nga cilësia e ndërveprimeve dhe sinergjive të ndërtuara me aktorë të tjerë shoqërorë si media, komuniteti akademik, sektori i biznesit apo grupimet joformale.

Organizatave të shoqërisë mund të lehtësojnë institucionet publike me punë kërkimore, ekspertizë dhe evidenca që mbështesin proceset vendimmarrëse dhe llogaridhënien institucionale. Aktualisht në Shqipëri veprojnë shumë OShC të cilat kanë në fokus të tyre luftën ndaj korrupsionit në nivel kombëtar dhe lokal. Ky sektor tashmë ka dëshmuar kapacitetin e saj për të prodhuar evidenca për shkallën e korrupsionit, perceptimet publike mbi korrupsionin dhe për të ofruar mekanizma konkrete për ta luftuar atë. Ama, bashkëpunimi dhe partneriteti mes OShC-ve dhe medias duhet të rritet me qëllim për të zhvilluar qëndrime të përbashkëta dhe për të ndërmarrë përpjekje të përbashkëta avokuese për çështje të rëndësishme të qeverisjes së mirë.

Media dhe shoqëria civile luajnë rol kyç në luftën kundër korrupsionit dhe konsiderohen si aktorë që ndihmojnë në monitorimin dhe raportimin, rritjen e ndërgjegjësimit, avokimin, veprimin e drejtpërdrejtë, ngritjen e kapaciteteve dhe bashkëpunimin përkrah autoriteteve shtetërore.

Media investigative dhe një numër i vogël i organizatave të shoqërisë civile kanë filluar të monitorojnë financat publike, të sinjalizojnë për rastet e kuqe dhe të raportojnë për raste të dyshimta të korrupsionit të madh. Projekti Open Data i drejtuar nga Instituti Shqiptar i Shkencës është kthyer në një burim të besueshëm të dhënash për aktorë të tjerë të fushës.

Gjithashtu, ka organizata të shoqërisë civile dhe medias si Rrjeti Ballakanik i Gazetarisë Investigative (BIRN Albania) mjaft aktive në monitorimin e shpenzimeve publike dhe kontratave publike për të zbuluar raste të mundshme të abuzimit në blerje publike ose keqshfrytëzim të burimeve publike. Media, dhe në veçanti gazetaria investigative, luan një rol vendimtar në ekspozimin e korrupsionit dhe në luftën kundër kulturës së mosndëshkimit. Përmes hetimeve gazetareske dhe investigimeve, ata ekspozojnë veprimet korruptive të zyrtarëve dhe institucioneve publike duke shërbyer si shtysë për nisjen e një hetimi penal. Hulumtimi dhe monitorimi janë thelbësore për marrjen e

njohurive mbi fenomenet dhe rekomandojnë politika të zbatueshme dhe të prekshme që do të çonin përpara luftën kundër korrupsionit dhe do të rrisnin probabilitetet e suksesit.

Pjesa më e madhe e OShC-ve angazhohen në rritjen e ndërgjegjësimit dhe ndërtimin e kapaciteteve kundër korrupsionit. Janë organizuar një numër i madh trajnimesh dhe seminaresh se si të përfitohet nga paketa e mjeteve të së drejtës për informim, për të dhënë vetëm një shembull të rastësishëm.

Shoqëria civile ndihmon në edukimin e qytetarëve dhe të bizneseve mbi rrezikun e korrupsionit dhe pasojat e tij. Ata organizojnë fushata sensibilizuese dhe trajnime për të rritur ndërgjegjësimin dhe përgjegjësinë ndaj korrupsionit. Gjithashtu edhe media, përmes raportimeve të rregullta dhe analizave të thella, rrit ndërgjegjësimin në lidhje me rëndësinë e luftës kundër korrupsionit dhe pasojat e tij në shoqëri.

Mediat alternative ofrojnë një platformë për të ashtuquajturën "gazetari qytetare", pasi ka disa platforma të mediave sociale ku qytetarët mund të japin informacion mbi korrupsionin, i cili më pas hetohet nga autoritetet qeveritare ose gazetarët. Ata gjithashtu mobilizojnë opinionin publik në një mënyrë që rrit angazhimin e qytetarëve për çështje të caktuara, siç ka ndodhur shpeshherë në Shqipëri.

Mediat avokojnë për transparencë më të madhe dhe llogaridhënie në institucionet publike. Ata shpesh kërkojnë që institucionet të publikojnë informacionin e tyre në një mënyrë të qasshme për publikun. Kuadri ligjor për të drejtën për informim është instrument lehtësues për këta dy aktorë për të kryer veprimtarinë e tyre monitoruese dhe raportuese në këtë luftë. Ligji për konsultimin publik mund të konsiderohet i vetmi mekanizëm ligjor që detyron institucionet publike të konsultohen me grupet e interesit, pjesë e të cilave janë edhe OShC-të dhe media.

Disa organizata janë angazhuar në veprime të drejtpërdrejta, duke ofruar shërbimet e tyre për qytetarët dhe komunitetet. Disa shembuj të këtyre përpjekjeve vijnë veçanërisht nga paditë e ambientalistëve kundër shpyllëzimit, për ruajtjen e parqeve kombëtare dhe

rrjedhjes së lumenjve kundër projekteve private të ndërtimit të hidrocentraleve, apo projekteve të tjera që rrezikojnë faunën dhe florën. Eco Albania është vetëm një nga organizatat aktive në këtë kauzë.

Përfundime

Në përfundim, roli i medias dhe shoqërisë civile në luftën kundër korrupsionit është kyç sidomos në përjekjet për të bashkrënduar përpjekjet e tyre me ato të institucioneve publike dhe aktorë të tjerë. Media kërkon llogaridhënie dhe transparencë, ekspozon korrupsionin dhe rrit ndërgjegjësimin e publikut. Ndërsa, shoqëria civile monitoron dhe raporton mbi fenomenin e korrupsionit si dhe ofron alternativa politikash për të garantuar transparencën dhe llogaridhënien të mbështetura në evidencë.

Lufta kundër korrupsionit, është e gjatë dhe e vështirë në mënyrë që të arrihen rezultate të qëndrueshme. Shoqëria civile dhe media janë dëshmuar të vlefshme dhe të domosdoshme për kauzën e luftës kundër korrupsionit. Ato duhet të përmirësohen në vazhdimësi, të investojnë në aftësitë dhe burimet e tyre dhe të qëndrojnë besnike ndaj kauzës. Është thelbësore që të bashkërendojmë përpjekjet që të krijohet një bashkëpunim i qëndrueshëm me institucionet publike. Në këtë mënyrë shoqëria civile mund të krijojë ura bashkëpunimi me aktorë të tjerë shoqërorë dhe ta bëjë luftën kundër korrupsionit një kërkim kolektiv.